

STRESZCZENIE

Udoskonalenie Koncepcji Northa, Wallisa i Weingasta.

Zastosowanie na przykładzie Korei Północnej

1. Uzasadnienie wyboru tematu

Niewiele jest prac, a właściwie brak jest opracowań wydanych w Polsce dotyczących nowej Koncepcji autorstwa Northa, Wallisa i Weingasta omówionej w ich pracach *Violence and Social Orders* oraz *In the Shadow of Violence*.¹

Korea Północna pozostaje dla wielu obserwatorów krajem niezgłębnym, przerażającym i odrażającym, a jednak fascynującym reliktem wczesnych lat XX wieku, gdy reżimy totalitarne takie jak nazistowskie Niemcy, stalinowski Związek Radziecki, maoistyczne Chiny i Włochy Mussoliniego ‘’trzęsły światem’’.²

Stwierdzono, że Koncepcja stanowi właściwe ‘’ narzędzie analizy’’, podlegające udoskonalaniu i tym samym rozszerzające, jak wykazano poniżej, poszukiwania zrozumienia oraz wytłumaczenia, czym jest Korea Północna.

Tak więc, istnieje luka w naszej wiedzy dotycząca zarówno samej Koncepcji jak i Korei Północnej. W świetle tej zidentyfikowanej luki, analiza przypadku wydaje się być czynnikiem niezbędnym, a Korea Północna może stać się tym przykładem do wykorzystania w celu omówienia stosunkowo nowej pracy Northa, Wallisa i Weingasta.

¹ DC North, J Wallis, & B Weingast, *Violence and Social Orders*, CUP, USA, 2009; *In the Shadow of Violence*, CUP, USA, 2013.

² Patrz CJ Friedrich & ZK Brzezinski, *Totalitarian Dictatorship & Autocracy*, Praeger, USA, 1966 edn. ‘’Smaczki’’ odczuć różnych autorów dotyczące Korei Północnej znalazły odzwierciedlenie w referencyjnych tytułach ich prac: V Cha, *North Korea: The Impossible State*, Bodley Head, UK, 2012; J Becker, *Rogue Regime*, OUP, USA, 2006; A Lankov, *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*, OUP, UK, 2013; N Eberstadt, *The North Korean Economy: Between Crisis and Catastrophe*, Transaction Publishers, USA, 2007; P French, *North Korea: State of Paranoia*, Zed Books, UK, 2014. Kolejne przykłady, które mogą być również potraktowane jako konkurencyjne, obejmują: B Bechtol, *Defiant Failed State* oraz *Red Rogue*.

2. Główne założenia rozprawy

Założeniem niniejszej rozprawy jest zanalizowanie i krytyczne spojrzenie na Koncepcję autorstwa Northa, Wallisa i Weingasta, a następnie zastosowanie jej udoskonalonego modelu dla przypadku Korei Północnej.

Ponadto należałoby postawić kilka dalszych pytań dotyczących Korei Północnej:

- (1) Czy możemy rozszerzyć kryteria dla tego co stanowi ‘‘skonsolidowaną kontrolę polityczną’’ nad *Violent Capacity organisation*? Czy jednopartyjny nadzór nad *Violent Capacity organisation* stanowi taką kontrolę i uruchamia przyjęcie jednego z ‘‘warunków progowych’’ jak wskazano powyżej?
- (2) Czy jesteśmy w stanie zrozumieć, dlaczego wyniki gospodarcze Korei Północnej pogorszyły się po 1973 roku pomimo – powtarzając za Angusem Maddisonem - że były porównywalnymi z dochodem PKB *per capita* Korei Południowej do tego czasu? Jakie czynniki pojawiły się pod koniec lat 80 i na początku lat 90 powodując pogorszenie się tej sytuacji? W jaki sposób rząd Korei Północnej wprowadził *de facto* przejście do ekonomii rynkowej? Co tworzy system renty ekonomicznej dla przewodzącej koalicji w Korei Północnej?
- (3) Na czym polega rola *Violent Capacity organisation* w Korei Północnej, armii północnokoreańskiej w systemie gospodarczym kraju i porządku społecznym ?
- (4) W jaki sposób Korea Północna realizuje czynności kontrolne wobec społeczeństwa? Czym jest ideologia *juche* oraz działanie społecznego systemu rozwarstwienia *Songbun*? Na co wskazuje sposób traktowania kobiet w Korei Północnej w zakresie zarówno zasad formalnych jak i nieformalnych w tym kraju?
- (5) Czy wskaźnik PKB *per capita* dla krajów rozwijających się winien w Koncepcji obejmować rozważanie pomocy zewnętrznej, zagranicznych przekazów oraz pomocy międzynarodowej ?

W niniejszej pracy, zwraca się również uwagę na ‘‘teorię podwójnej równowagi’’ i jej skuteczność. Należy podkreślić, na podstawie interpretacji zaistniałych czynników historycznych, że North, Wallis i Weingast widzą proces przejścia w przedziale pięćdziesięciu lat i więcej wraz z rozwojem w sferze politycznej i ekonomicznej, mających na siebie

wzajemny wpływ przy ‘podwójnej równowadze’ uzyskanej w ‘chwiejny’ sposób tj. rozwój następuje niekoniecznie synchronicznie w obu dziedzinach. Proces ten obecny, jak się wydaje w Korei Północnej, podlega również badaniu w ramach tej rozprawy.

3. Hipotezy rozprawy

W oparciu o powyższe założenia i kwestie badawcze, można sformułować następujące hipotezy pomocnicze, które umieszczono w formie tabeli i podzielono na elementy *teoretyczne*, *uzasadnione* oraz *empiryczne* pracy badawczej, od których należy rozpocząć rozważania. Składnik *teoretyczny* pozostaje zgodny z elementem krytycznym procesu, który odpowiada udoskonalonej Koncepcji; element *uzasadniony* koncentruje się na tych czynnikach, które obejmują kluczowe wydarzenia i opracowania z pracy Northa, Wallisa i Weingasta oraz indywidualnej pracy Douglasa Northa w zakresie krytycznym jak i potwierdzającym te hipotezy; podczas gdy aspekt *empiryczny* stanowi zastosowanie udoskonalonej Koncepcji dla danego przypadku Korei Północnej.

Lp.	Hipoteza teoretyczna	Uzasadnienie wynikające z pracy Northa, Wallisa i Weingasta	Podejście empiryczne
1	Jeśli <i>Violent Capacity organisations</i> ujęte zostają w ramy Koncepcji, rozszerzane są tym samym wyjaśnienia dotyczące porządku społecznego	Sprawa Victuallersa; studium przypadku Meksyku; stadium przypadku Korei Południowej	Rozpatrywany jest przypadek uczestnictwa Armii Północnokoreańskiej w porządku społecznym Korei Północnej z podkreśleniem jej siły ludzkiej, domaganiem się pieniędzy na obronę, jak również w zakresie działań armii w budownictwie, rolnictwie, przemyśle wydobywczym, transporcie i operacjach finansowych, jak również jej roli w systemie

			ideologicznym w kraju.
2	Jeśli przyjęte zostają nieformalne zasady w ramach uaktualnionej Koncepcji, rozszerzane są tym samym wyjaśnienia dotyczące porządku społecznego	Brytyjska Ustawa Reformy 1832 r.; warunki progowe we Francji i USA w XIX wieku	Prześledzenie roli systemu <i>Songbun</i> społecznego rozwarstwienia, który występuje w Korei Północnej oraz analiza m.in. także istnienia pewnych praw wymienionych w Konstytucji, w jaki sposób zachowania nieformalne oraz przymus dominują w sferze praw kobiet, wolności religii i prasy.
3	Jeśli ideologia i przekonania zostają włączone do udoskonalonej Koncepcji, rozszerzane są tym samym wyjaśnienia dotyczące porządku społecznego	Wczesne prace Douglasa Northa; studium o Korei Południowej	Analiza roli <i>Juche</i> w Korei Północnej, jak również jak rozwijała się jako instrument przewodnictwa w kraju aż do utrzymywania kontroli nad narodem, szczególnie w zakresie edukacji jak i organizacji <i>Violent Capacity</i> , politycznych i gospodarczych Korei Północnej.
4	Jeśli analizowany jest charakter skonsolidowanej kontroli politycznej nad <i>Violent Capacity organisation</i> jako dominującej w systemie państwa jednopartyjnego, w takim przypadku nie jest koniecznym tworzenie	Wielka Brytania, Francja i USA w wieku XIX i XX; studium o Mozambiku; współczesne Chiny oraz Niemcy przed II wojną światową.	Analiza charakterystyki skonsolidowanej kontroli politycznej nad Armią Północnokoreańską z wykorzystaniem mechanizmów krajowych oraz próba dopracowania kryteriów skonsolidowanej kontroli nad <i>Violent Capacity organisation</i> w

	warunków progowych dla przejścia do <i>Open Access Order</i> , jak wskazują North, Wallis oraz Weingast.		zakresie udoskonalonej Koncepcji.
--	--	--	-----------------------------------

4. Struktura rozprawy

W Rozdziale 1 omówione zostaną zagadnienia Udoskonalonej Koncepcji oraz rola przemocy, renty ekonomicznej, organizacji politycznych / ekonomicznych / *Violent Capacity*, definicje *Limited Access* oraz *Open Access Orders*, warunki progowe oraz kroki przejściowe, jak również podstawy historyczne i empiryczne. W szczególności omówione zostanie, w jaki sposób North, Wallis i Weingast postrzegali Wielką Brytanię, USA i Francję w kontekście *open access orders* w wieku dziewiętnastym, a ich podejście zostanie poddane analizie krytycznej. Przeanalizowane zostanie również podejście autorów do państw jedno-partyjnych, do których należą Korea Północna, w odniesieniu również do Chin i Mozambiku.

W Rozdziale 2 omówione zostanie historyczne, opisowe podejście przyjęte przez Northa, Wallisa i Weingasta na podstawie ich przykładów i opracowań. Rozważane będzie ich podejście do renty ekonomicznej, jak również poddane krytycznej ocenie włączenie przez nich do Koncepcji rozważań o przewodzącej koalicji. Zwrócona będzie uwaga na stosowność użycia pewnych środków ekonomicznych w kontekście Korei Północnej. Na podstawie wyżej wymienionej Koncepcji przyjrzeć się należy, jak można udoskonalic traktowanie *Violent Capacity organisations* w rozumieniu kwestii wynikających z naszej oceny pracy autorów oraz ich historycznych studium przypadku. Ponadto, rozważyć należy kwestie wiary i ideologii. Obserwując Koreę Północną, należy rozpatrywać charakter ‘reżimów totalitarnych’.

Rozdział 3 to ponowna ocena studium o Korei Południowej przeprowadzonego przez autorów z głównym naciskiem na liczne kwestie związane zarówno z przemocą jak i *Violence Capacity organisations*. Zwrócimy baczną uwagę na rozwój Korei Południowej w okresie od lat 60 do 80 dwudziestego wieku, kiedy to Korea Południowa pozostawała pod rządami wojskowych.

W Rozdziałach 4, 5, 6 oraz 7 podejmowana będzie analiza działań organizacji politycznych, ekonomicznych i *Violent Capacity*, jak również kwestie wiary i ideologii w kontekście Korei Północnej na podstawie Udoskonalonej Koncepcji.

5. Źródła i metody badawcze

Główne zasoby stanowiły prace Northa, Wallisa i Weingasta (dalej występujące w tabeli pod skrótem ‘*NWW*’), szczególnie podkreślić należy podejście wyszczególnione w związku z ‘przemocą, organizacjami, instytucjami i przekonaniem’. Opisy w rozdziałach od 1 do 3 zidentyfikowały pewne zaniechania przy wykorzystaniu czy też przy teoretycznym rozpatrywaniu elementów składowych umiejscowionych w ich nowym podejściu. Podejście to może być dalej analizowane w szczegółach zwłaszcza w oparciu o wcześniejsze prace Douglasa Northa o *institutions* [instytucjach], które rozróżniały między zasadami formalnymi tj. przepisami rządowymi, a zasadami nieformalnymi tj. normami społecznymi i tradycją. Tabela poniżej przedstawia analizę komponentów oraz źródła przyjęte dla dopracowania Koncepcji zanim została ona wykorzystana dla przypadku Korei Północnej:

Kategoria	Obecne w pracach i opisane	Obecny	Nieobecny	Jak zostało opisane w rozprawie na podstawie badań literatury fachowej
Przemoc		T		Rozważania: Johan Galtung; Michael Mann
Organizacje:				
Polityczne	T			również Friedrich & Brzezinski oraz Saxonberg dot. totalitaryzmu
Ekonomiczne	T			
<i>Violent Capacity</i>		T		Mann; teoria marksistowsko-leninowska; powiązania wojska z przemysłem; stosunki cywilno-wojskowe, Janowitz, Finer).
Instytucje:				
Formalne	T			

Nieformalne			T	Prace Douglasa Northa; Gaetano Mosca
Wprowadzone w życie			T	Prace Northa
Przekonania		T		Praca Northa z 2005 r.; Mann, Max Weber oraz Emile Durkheim

W związku z powyższym pierwsza część rozprawy do Rozdziału 3 koncentruje się na przykładach podanych w pracach Northa, Wallisa i Weingasta w celu określenia punktów Koncepcji wymagających udoskonalenia pod kątem zastosowania dla studium o Korei Północnej. North, Wallis i Weingast przeprowadzili badanie ośmiu przykładów już w swojej drugiej pracy *In the Shadow of Violence*. Niniejsza rozprawa nie neguje uzyskanych wyników tych badań, lecz jedynie rozważa kilka z nich w celu poprawienia pierwotnej koncepcji “przemocy, organizacji, instytucji i przekonań” w pełnym zakresie Koncepcji a następnie, by zastosować to studium przypadku Korei Północnej w Rozdziałach od 4 do 7. Udoskonalona Koncepcja jest więc wykorzystana (czy też sprawdzona) w przypadku Korei Północnej.

6. Ustalenia i wyniki

Na podstawie przeprowadzonej pracy badawczej, w odniesieniu do przykładów studium opisanych w rozdziałach 2 oraz 3, jak również odnosząc się do przykładu Korei Północnej stwierdzić należy:

- 1) Jeśli *Violent Capacity organisations* ujęte zostają w ramy Koncepcji, rozszerzane są tym samym wyjaśnienia dotyczące porządku społecznego.

W przypadku Korei Północnej, głównym ustaleniem jest fakt, że *KPA* jest w znaczący sposób zaangażowana w sprawy gospodarcze i ekonomię, poza sferą zażyłości militarno-przemysłowej. Wykorzystanie siły roboczej przez *KPA* w budownictwie (w tym w budownictwie na rzecz turystyki), kopalniach, rolnictwie i przemyśle lekkim stanowi, że jest to ogromny krajowy pracodawca. Jest również głęboko zaangażowany, za pośrednictwem operatorów finansowych , w jak określa się “ *the court economy*” - ważny przepływ pieniędzy pochodzących z handlu zagranicznego jak również z innych

aktywności, które zabezpieczają wspomaganie głównego przywództwa. Ponadto, *KPA* działa w sferze ‘nieformalnej gospodarki’ za pośrednictwem organizacji patronackich, które ochraniają przedsiębiorców.

- 2) Jeśli przyjęte zostają nieformalne zasady w ramach uaktualnionej Koncepcji, rozszerzane są tym samym wyjaśnienia dotyczące porządku społecznego.

W Korei Północnej, nieformalne zasady działają za pośrednictwem systemu *Songbun*, który określa jakie prace można wykonywać, do jakiego jedzenia, domostw i edukacji może mieć dostęp dany człowiek, a nawet decyduje w sprawach małżeństwa i doboru partnerów. Jest to nieformalny system społecznego rozwarstwienia, ponieważ nie istnieją jako takie formalne przepisy, decydujące o istnieniu tychże w konstytucji. W zamian jest to zarządzanie biurokracji i tajnej policji zgodne (z kaprysami) i pod dyktando przywódcy. Nieformalne zasady funkcjonują w Korei Północnej również za pośrednictwem *juche* (co zostało opisane w następnym punkcie), w edukacji i rozprzestrzeniającej się intensywnej propagandzie, która przyrównuje przywództwo Kima do patriarchalnego porządku konfucjańskiego (oraz chrześcijańskiego). Propaganda również stara się naświetlać i podkreślać wrogość świata zewnętrznego poprzez akcentowanie obecności Korei Południowej oraz USA w celu podgrzewania atmosfery ‘wojny’. Jedenastoletni system edukacji w głównej mierze funkcjonuje dla wdrukowywania wartości reprezentowanych przez władze od najmłodszych lat zanim młodzi ludzie przejdą pod skrzydła *Violent Capacity organisation* w celu dalszego ‘przerobu’.

- 3) Jeśli w Koncepcji ujęte są również ideologia i przekonania, rozszerzane są tym samym wyjaśnienia dotyczące porządku społecznego.

Po pierwsze, jak zauważył Janos Kornai, ideologia jest *kluczem* do zrozumienia systemu socjalistycznego, szczególnie w Korei Północnej. Przyjęcie na grunt Korei Północnej ideologii marksistowsko-leninowskiej przez Kima i jego wspomaganą przez Sowieców frakcję Kapsan, wyraźnie wpłynęło na uprzemysłowienie i program modernizacji, jako że Korea Północna starała się budować na istniejących fundamentach kolonialnej japońskiej ery przemysłowej i produkcyjnej.

Ideologia służyła też jako skuteczny instrument kontroli nad narodem bardziej niż wszechogarniająca przemoc. Obcokrajowcy, szczególnie z Korei Południowej, Japończycy i Amerykanie są postrzegani przez pryzmat albo kolonialnej okupacji lub

wojny koreańskiej w latach 1950 – 1953. Stałe odniesienie do hasła “Wojsko najważniejsze” ma na celu upewnienie społeczeństwa o stałym zagrożeniu wojennym i szpiegostwie, jak również o koniecznym poświęceniu dla żołnierzy – obrońców.

- 4) Jeśli analizowany jest charakter skonsolidowanej kontroli politycznej nad *Violent Capacity organisation* jako dominującej siły w systemie państwa jednopartyjnego, w takim przypadku nie jest koniecznym tworzenie warunków progowych w celu przejścia do *Open Access Order*, jak wskazują North, Wallis oraz Weingast.

Analiza charakterystyki skonsolidowanej politycznej kontroli w Korei Północnej ujawnia , że głównym kryterium – zignorowanym przez Northa, Wallisa i Weingasta – jest, czy w ramach konstytucji lub innych formalnych przepisach, *Violent Capacity organisation* służy jako strażnik Partii rządzącej i/lub ideologii, czy raczej tworzy – używając terminologii Northa, Wallisa i Weingasta – *Perpetually Lived Organisation* [Wiecznie Żywą Organizację].

Podsumowując, dowodzi się, że Udoskonalona Koncepcja wypełniła swoje założenia jak określono w pierwotnych hipotezach sformułowanych w celu przeprowadzenia całościowej analizy kraju i tym samym dla lepszego zrozumienia porządku społecznego Korei Północnej.

Słowa kluczowe: przemoc , instytucje, *Limited/Open Access Orders*, Douglass North, Korea Północna